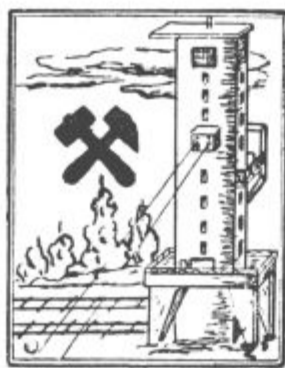

V TOREK,
31. JULIJA
VSI NA PRVO
PROSTOVOLJNO
DELO!

Velenjski

LETO V. — STEVILKA 8
IZDAJA SINDIKAT
RUDNIKA VELENJE

VELENJE, 31. JULIJA 1956

RUDAR

UREJA UREDNIŠKI ODBOR, ODGOVORNI UREDNIK KOČAR FRANJO — UREDNIŠTVO: RUDNIK
VELENJE, CEKOVNI RAC. STEV. 622-T-4 PRI N. R. SOŠTANJ, TISK CPLJSKE TISKARNE V CELJU

Velenje, bodoči gospodarski, politični in kulturni center

Načrt za izgradnjo Velenja kot industrijskega mesta v prihodnjih letih je dobil s sestankom, ki je bil 8. julija na sedežu rudnika, povsem konkretne oblike. Konferenca je dobila poudarek temeljnemu, ker se je udeležil član Zveznega Izvršnega sveta tovariš Leskošek Franc — Luka. Poleg njega so bili prisotni tudi predsednik OLO Celje tovariš Jerman Riko, predsednik Okrajnega odbora SZDL tovariš Žen Jakob in predsednik občine Soštanj tovariš Podvrtnik Franc. Rudnik so zastopali glavni inženir tovariš ing. Pipuš Dušan, tajnik rudnika tovariš Furlan Zdenko, šef gradbenega obrata tovariš Svetina Blaž in sekretar osnovne organizacije Zveze komunistov tovariš Tekavec Jože. Projekt sta zastopala arhitekta ing. Pogacnik in ing. Trenc iz Ljubljane.

Saleška dolina je premogovni bazen in s svojimi 600 milijoni ton lignita predstavlja močno osnovo za razvoj industrije. Prvi začetki tega razvoja so vidni že sedaj. Poleg obstoječe termoelektrarne v Velenju se je letos zgradila prva faza Termoelektrarne v Soštanju. Rudnik sam je tudi dokončal prvo etapo povečanja svojih kapacitet. Zaradi vse večje potrebe po premogu vsled opadanja zalog rjavega premoga bo potrebno te kapacitete povečati na 3 milijone ton letne proizvodnje. S tem pa nastane nujnost graditve sušilnice lignita in poznejše veleplinarne v Velenju. S tem vzporedno bo potrebno graditi mesto, ki bo imelo v svoji dokončni obliki prostora za 30.000 prebivalcev z vsemi potrebnimi ustanovami, lokali in komunalnimi napravami.

Na tej konferenci so se obravnavali vsi ti problemi. Urbanistični načrt predvideva točno razporeditev v bodočem mestu, zgradila površine, komunikacijske objekte, kanalizacijo, regulacijo Pake, preložitev cest in usmeritev prometa ter izgradnjo stanovanj in lokalov. Bodoči center Velenja je predviden na ravnini med Pako in cesto pod Herberstajnom. Tu bodo stale velike stavbe kot: bodoča občina, rudniška direkcija, zdravstveni dom in rudarska šola. V

podaljšku proti Saleku pa se bodo gradile stavbe, ki bodo služile trgovski in obrtniški dejavnosti ter velika tržnica v zaprtih prostorih in na prostem. Nadalje je tu predviden avto-servis in avtobusni kolodvor. Od centra proti zapadu, nekako v smeri proti stari šoli pa zgraditev kulturnega doma in velike trgovske hiše (Na-Me). Da bi bilo možno takoj pričeti z izgradnjo centra, bo potrebno rečico Pako regulirati in tako doseči znižanje talne vode in preprečiti poplave. Z regulacijskimi deli se bo pričelo že letos. Računati je, da bodo za to zainteresirani vsi člani rudniškega kolektiva, zavedajoč se, da ustvarjajo nekaj novega, velikega, kakor tudi vse prebivalstvo Velenja. Zato bo možno vsa zemeljska dela pri regulaciji izvršiti na prostovoljni bazi.

Cim bodo na razpolago potrebna sredstva, se bo začel center Velenja postavljati. Najprej se bo pričela graditi rudniška direkcija, nato zdravstveni dom in rudarska šola. Tudi kulturni dom se bo lahko takoj pričel graditi, ker je delavski svet rudnika že lansko leto namenil iz sredstev za nedeljsko proizvodno določeno vsoto v ta namen.

Velenje bo na Stajerskem poleg Maribora in Celja tretji gospodarski, politični in kulturni center. »Velenje naj bo primer, kako je treba graditi in urejevati novo, moderno industrijsko mesto.« To so besede tovariša Leskoška na tej konferenci. Zato se moramo zavdati vsi, kako važna naloga nam je poverjena. Mi moramo opraviti to zaupanje v nas z našim delom in z elanom, ki ga bomo vložili v to izgradnjo. Kakor bo rudnik moral napraviti pro-

gram za gradnjo svojih objektov, tako bo tudi občina morala izdelati program za graditev tistih stavb, ki bodo namenjene javni uporabi. Trgovski in obrtniški lokali bi se zgradili v sirovem stanju, posamezni interesi pa bi jih uredili in opremili. Stanovanjski sklad rudnika in občine se bo v bodoče uporabil za gradnjo stanovanj in s tem v kombinaciji za gradnjo lokalov.

Konferenca je jasno naznačila skupno pot občine in rudnika v izgradnji novega mesta. Ker je Soštanj zaradi eksploatacijskega območja tako omejen v nadaljnjem razvoju, se nobena novogradnja ne bo dovolila. Vse zainteresirane graditelje se bo preusmerilo na področje Velenja. S tem se bo tudi na ta način doprineslo k hitrejšemu razvoju mesta. Pri nakazanih prometnih zvezah (avtobusi, motorni vlak) razdalja med Velenjem in Soštanjem ne bo pomenila nikakršne težave. Poleg tega se bo južno od železnice (pod hribom) zgradila moderna zvezna cesta med tema dvema krajema.

Velenje kot bodoči center bo tudi za sosednje industrijsko razvite kraje na Koroški strani pomenil važen privlačni faktor. S tem bo funkcija Maribora odpadla in ga bo zamenjala Velenje. Ta misel je že danes na Koroškem (Crna, Mežica, Ravne) prijazno sprejeta.

Mnogo lepega in koristnega smo napravili v našem mestu in smo sposobni še veliko več napraviti. Posebno nam mora biti v zadoščeno, da se nam zaupajo takšne naloge in da se daje razvoju Velenja tolikšna pozornost. Vsekakor pa moramo tudi v bodoče tako zaupanje opraviti.

Nekatere značilnosti družbenega plana občine Šoštanj

Družbeni proizvod v državnem sektorju je večji za 18 %, v zadržnem pa za 52 % od lanskega leta.

Lani so gospodarska podjetja občine Šoštanj precej povečala proizvodnjo, nekoliko se je dvignila tudi storilnost, z boljšo organizacijo dela pa je marsikatero podjetje zelo znižalo proizvodne stroške. To velja zlasti za nekatera večja velenjska in šoštanjna podjetja. Najtežje pogoje je imel rudnik lignita Velenje.

Letos predvideva občina zvišanje družbenega proizvoda za 18 % v državnem sektorju in 52 % v zadržnem sektorju ali v celotnem gospodarstvu se bo povečal družbeni proizvod za 17 %. Tako se bo v industriji povečal družbeni proizvod za 20 % od lani. Rudnik lignita Velenje bo letos povečal proizvodnjo za 233.500 ton ali 23 %.

Pomembno povečanje električne energije bo zaradi Termoelektrarne Soštanj, ki bo v letu 1956 začela s poizkusnim obratovanjem I. in II. agregata.

Proizvodnja v lesni industriji se bo povečala za 14 %. Pri tem pa se bo zvišala predvsem proizvodnja pohištva in raznih galanterijskih izdelkov.

Zmanjšala pa se bo proizvodnja v šoštanjki konfekciji, ki se ne bo več proizvajala. Proizvodnja kvalitetnega usnja v Tovarni usnja v Soštanju se bo povečala le za 3 %, ker je proizvodnja odvisna predvsem od uvoza surovih kož. Znatno se bo povečala proizvodnja kovinsko eksploatacijskega podjetja v Gorenuju, in sicer za 112 %. To povečanje pa gre predvsem na račun izkoriščanja aktivne zemlje.

V gradbeništvu predvidevajo nekoliko manjšo dejavnost kot lani. Predvsem bosta obe organizirani podjetji v Soštanju dogradili že lani začeta gradnja, predvsem družbenega standarta v Velenju in kapitalne izgradnje rudnika

Velenje in TE Soštanj. Soštanj bo najbrž v letošnjem letu že dobil svojo tlakovano cestišče, vendar žal le v ožjem centru.

V socialističnem sektorju trgovine in gostinstva se predvideva povečanje proizvodnje, t. j. prometa za ca. 15 %, v obrtništvu pa le za 1 %. Vendar pa imajo vsi ti obrti večje in manjše težave. Tu je treba omeniti, da je število obratov znatno nižje od stanja iz leta 1939. Občinski ljudski odbor bo moral posvetiti temu stanju spriču naglega porasta razvijajoče se industrije več pozornosti kot doslej. Zadovoljiti bo treba številne potrebnike in doseči vsaj stanje, ki je bilo leta 1939. Zaradi tega je potrebno razpoložljiva sredstva usmeriti pretežno v te panoge, da se prikazano stanje popravi, potrošnikom pa zagotovi solidna in kulturna postrežba ob zdravi konkurenci čim večjega števila podjetij in obratov.

Z razpoložljivimi sredstvi družbenega investicijskega sklada v znesku 5.147.000 din in lastnih investicijskih skladov v znesku 2.784.000 din ter prostimi sredstvi amortizacijskega sklada bodo trgovska, gostinska in obrtna podjetja nujno nabavila potrebna prevozna sredstva, hladilne naprave, predvsem pa bodo sodobno uredila svoje poslovne prostore.

Ker občina proračunskih investicij ni predvidevala, bo za dograditev nekaterih svojih še nedokončanih objektov morala najeti kredit, predvsem pri regulaciji Pake, urejevanju cestišč itd. Iz sklada za dograditev stanovanj pa bi se najprej dozidale stanovanjske hiše rudnika Velenje, elektrarne Soštanj in občinskega odbora, tega sklada bo imela občina na razpolago v višini 74.494.000 din. Ostala sredstva, s katerimi bo razpolagal občinski ljudski odbor pa so minimalna in bodo zadoščala le za kritje najnujnejšega.

NEKAJ VTISOV in zaključkov s potovanja po Bosni, Hrvatski in Srbiji

Naš direktor, tovariš Zgank, je kot član ekipe Sekretariata za delo FLRJ, ki je imela namen pregledati nekatere bosanske, srbske in hrvatske rudnike, poročal upravnemu odboru o tem potovanju. Iz njegovega poročila pozemamo nekaj značilnosti teh rudnikov, ki bodo gotovo zanimale naše bralce.

Komisija je obiskala železarno v Zenici ter rudnike Kakanj, Kreko in Banoviče v Bosni. V Srbiji si je ogledala rudnike Kolubaro, Bor in Kostolac, v Hrvatski pa rudnik Konjščino. Proučevala je sorodne probleme zaradi njihove primerjave s problemi v slovenskih rudnikih.

V Zenici so tovariši Popit, Zgank in inž. Zdobnik imeli priliko prisostvovati konferenci, na kateri se je razpravljalo o analitski oceni delovnih mest. Tam so se zedinili, da bodo uporabljala vsa podjetja, ki delajo to oceno, nemški Stewens-Eulerjev sistem, ki se je doslej pokazal kot najboljši.

Železarna v Zenici je naš največji metalurški obrat, ki ima poleg starih naprav zgrajene sodobne in tehnično dovršene naprave za obdelavo surovega železa. Podjetje se urejuje in so izgledi, da bo v najkrajšem času postalo eno izmed najboljših. Samo mesto s svojimi stavbami, okusnimi nasadi in urejenimi lokali, daje videz velemesta.

Rudnik zelo kvalitetnega premoga v Kakanju, ki ima 6000 kalorij, je v vrsti najboljših rudnikov v Jugoslaviji. Opažati je ogromen napredek. Kolektiv je zelo dober in kompakten ter je čutil velik delovni elan. Prilike v jami imajo sicer udobne, ker ni pritiskov. Uvedli so širokočelno odkopno metodo in vpegljali mehanizacijo slično naši. S pridom uporabljajo tudi jeklene podporne.

V tem rudniku je delovna disciplina zelo dobra in so kriteriji za dosego

tov. Prilike v jamah so dobre, ker nimajo skoraj nič pritiskov.

Kreka se danes gradi v močan industrijski kraj. Poleg rudnika so tukaj zastopane še druge industrije kot tovarna špirita in kvasa, livarna in opekarna. Rudnik gradi zelo lepe stanovanjske hiše. Zgradil je ogromen kulturni dom, kjer je dvorana s 1300 sedeži, sodobnim odrom, z lokali za vse prosvetne sekcije, kratkovalovno radio postajo, s »parlamentom« za zasedanje delavskega sveta itd. Tudi zunanost je lepo urejena z raznimi nasadi, lepimi fasadami in cestami. Uredili so lepe lahkootletske naprave, športni dom in nov kino. Kulturno se ta kraj s hitrimi koraki razvija in bo v bližnji bodočnosti dosegel še boljše rezultate.

Popolnoma nov rudnik v Banovičih odkopava delno v jamah, delno pa na dnevnem kopu. Tu je občutiti pomanjkanje dobrih strokovnih kadrov, zaradi česar imajo nekoliko neurejeno poslovno organizacijo. Stanovanj imajo zelo malo, komunalne dejavnosti sploh ni, zato je priliv kadrov v ta kraj tako nizek.

V Srbiji si je skupina ogledala rudnik bakra in topilnico v Boru. To je star rudnik, ki so ga pred vojno izkoriščali Francozi. Tedaj so delali zelo primitivno, posebno v topilnici. Danes je topilnica mehanizirana in je delo mnogo lažje. Ta rudnik ima veliko bodočnost in se namerava v bližnji prihodnosti še razširjati.

Higiensko-tehnična zaščita je dobro

Kulturni dom v Kreki (BiH)

iste zelo strogi. Povsod vlada velik interes za napredek. To se odraža tudi na drugih vrstah dejavnosti, kar kaže kako močan vpliv ima takšno progresivno hotenje rudniškega kolektiva na svoje okolice. Kot primer naj navedemo to, da je ravno v času obiska bil v tem mestu velik telovadni nastop, na katerem je sodelovalo 2500 telovadcev iz Kakanja in okolice. Direktor tega rudnika je našim tovarišem rekel, da zelo mnogo rudarjev sodeluje pri nastopanju. Na vprašanje, kako je uspelo pridobiti tolikšno število ljudi za telovadbo in šport je odgovoril, da sami funkcionarji aktivno tekmujejo in to vleče.

Tovariši so si nadalje ogledali rudnike lignita v Kreki. Ogromne premogovne zaloge tega bazena dajejo možnost neslutene razvoja. Polna lastna cena tega lignita se je zelo približala naši. Ko bo ta rudnik uredil vprašanje prevoza premoga v svojih jamah, ga koncentriral in napravil rentabilnejšega, se bo njihova cena lahko kosala z našo. S tem se bo našemu lignitu pojavil močan konkurent na tržišču.

Ta rudnik ima večje število jam, ki so pa zelo oddaljene druga od druge. To jim dela težave v organizaciji obra-

organizirana. Vodi jo inženir, ki je samostojen v vseh vprašanjih ureditve varnosti.

Bor je znan, da je zaradi razvijajočih se plinov skoraj povsem brez rastlinja. Zadnji čas pa je prebivalstvo zelo angažirano pri zasajevanju dreves in ureditvi nasadov. Splošno je čutili veliko voljo za napredkom.

Tovariši so nadalje izvršili ogled premogovnikov Kostolac in Kolubara v Srbiji in Konjščine v Hrvatski.

V Kostolacu se koplje lignit v jami in na dnevnem kopu. Je nekoliko slabši od našega. Poleg rudnika je zgrajena elektrarna, podobna šoštanjki, ki uporablja drobne vrste lignita. Tudi tu so ogromne zaloge premoga.

Ziviljenje v tem rudniku se urejuje. Stanovanja so lepa, ceste prav tako. Posebno lep je kulturni dom.

Kolubarski premogovnik ima še elektrarno in sušilnico. Je mehaniziran toda mehanizacija slabo izkoriščajo. Ima lepa stanovanja toda naselje je povsem brez trgovin. Kar je pa najhuje je to, da nima vodovoda. Komisija je dobila tukaj zelo neugoden vtis.

V premogovniku Konjščina se koplje v petih jamah lignit, v eni jami pa rjavvi premog. Uporabljajo jeklene stojke

(Nadaljevanje na 2. strani)

Velenjčani in okoličani!

Naj ne bo med nami nikogar, ki ne bi vložil vseh svojih sil v širokopotezno akcijo za olepšanje in izgradnjo Velenja in okolice

Nekaj vtisov in zaključkov s potovanja po Bosni, Hrvatski in Srbiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

in uvajajo širokočelne odkope. Ker nimajo zgrajene kolonije, morajo približno 600 rudarjev voziti do 30 km daleč. Čeprav ta rudnik ni dobil tako rekoč nobene pomoči v obliki investicijskih kreditov, je čutili veliko voljo po napredku.

Na splošno se vidi ogromen napredek v vseh rudnikih. Najbolj je to otipljivo v Bosni. Povsod se posveča velika pozornost dvigu storilnosti dela. Zelo resno se dela na vzgoji kadrov. Elan, ki ga kažejo ljudje pri kulturnoprosvetnem delu jasno kaže, da se z velikimi zamahi trgajo iz objema zaostalosti in da hočejo čim prej preobraziti človeka.

Vložene investicije so soliden temelj vsestranskega gospodarskega in kulturnega napredka posebno v teh krajih, ki jim kruta usoda zgodovine in nečloveški kapitalizem ni dal možnosti pridobiti si to, kar smo mi v Sloveniji že imeli. Zato nas ta napredek veselil in nam kaže, da moramo tudi mi napeti vse sile za še večji dvig našega gospodarstva in kulturnega življenja.

Menim, da je prav, če skušam iz razgovorov in opažanj na tem potovanju izluščiti nekaj neposrednih zaključkov splošnega značaja, kakor tudi subjektivne vtise in poglede, ki so se v meni izkristalizirali.

Na splošno bi bilo poudariti naslednje:

a) Težnja po vsestranskem napredku v NR Bosni in Hercegovini je očitna in dosledna.
b) Sedenji prijemi v NR Bosni in Hercegovini za preudarno gospodarjenje, povečano storilnost dela, vzgojo dobrih in predanih kadrov, dvig kulturnoprosvetne ravni za splošno preobrazbo delovnega človeka so pravilno fundirani in imajo osnovni cilj: likvidacijo zaostalosti.

c) Težnja po napredku je v Bosni bolj zaznavna in izrazita kot v Srbiji. Deset povojnih let je bistveno spremenilo zunanji obraz Bosne in Srbije. V teh deželah vložena investicijska sredstva so položila zdrav temelj vsestranskega napredka in smiselne preobrazbe delovnega človeka.

d) Obracunski pogonski listi naj bi se sestavljali po enotnih obrazcih in se vršile medsebojne primerjave v okviru Združenja rudnikov FNRJ.

Predvsem želim naglasiti, da je bil namen potovanja zasovan preširoko, vsebinsko pa prav gotovo pravilno zajet. Vsi problemi, ki sem jih srečal in obravnaval s tovariši na svojem potovanju, so temeljni problemi vsakega rudnika. Proučitev teh problemov je najprimernejša osnova za medsebojno primerjavo, ki utegne našim rudnikom v mnogem koristno služiti. V nekaj dneh ni mogoče teh problemov podrobno proučiti, temveč le po osnovnih podatkih in v obsegu, ki odpre gospodarstveniku pogled v okvirno življenje tega ali onega rudnika.

Direktor, ki živi in se ukvarja s temi problemi le v svojem podjetju, zapade nehoti v prepričanje, da so ti problemi v njegovem kolektivu najprimernejši in najbolj pravilno rešeni, kar ima seveda mnogokrat za posledico, da je v svojih gledanjih na splošno rudarsko problematiko neobjektivno kritičen. Nasprotno pa takšna proučitvena potovanja odpirajo in širijo pogled v naše skupne napore za ekonomski in politični napredek delovnega človeka. Sele tako doseženi pogledi obogatijo gospodarstvenika, da presoja z vidika široke razgledanosti in se otrese svoje ozkosti.

Meni samemu je to potovanje pokazalo, da je vsakogar, ki resno sodeluje v naporih za ekonomsko politični napredek svoje domovine, neobhodno potrebno, da ima od časa do časa priliko ogledati si dejavnost oz. gospodarjenje drugih podjetij ali vsaj sorodnih podjetij in v tej zvezi ugotovljati, če in v kolikoli je napredovala preobrazba naše domovine in njenih delovnih ljudi v okviru nalog, postavljenih v naših vsakoletnih družbenih planih. Zato sem mnenja, da je vsaj vodilnemu kadru v podjetju treba omogočiti takšna ali slična proučitvena potovanja, ki pa morajo biti seveda skrbno in preudarno pripravljena. Tako zbran material je treba podvreči skrbnemu primerjalnemu študiju, ugotovljati negativne in po-

zitivne pokazatelje, se iz njih učiti, izsledke medsebojno izmenjati in na ta način ustvariti neposredno in koristno sodelovanje med jugoslovanskimi rudniki. Mnenja sem, da bi ta pot neposrednega sodelovanja kaj kmalu rodila vidne in za skupnost koristne rezultate. Vem, da so cilji isti, toda prijemi in ukrepi v posameznih rudnikih so različni ali večkrat zgolj poskusni. Medsebojna izmenjava izkušenj bi dokaj zmanjšala različnost ali negotovost teh prijemov, postavljene naloge ali nastale probleme močno poenostavila in njihovo rešitev in realizacijo prav gotovo pospešila. Prav tako sem mnenja, da bi moglo Združenje jugoslovanskih rudnikov koristno posredovati in utrjevati takšno neposredno sodelovanje med našimi rudniki. Takšen način medsebojnega sodelovanja bi sčasoma, če bi bilo sistematično organizirano, dal solidne in realne podatke za objektivni prikaz naše rudniške problematike v zveznem merilu, ki bi utegnala nuditi našim zveznim organom dragocen material za najrazličnejše gospodarske in druge ukrepe v rudarstvu.

S prepričanjem trdim, da je koristnost takih službenih potovanj vsestranska. Mene je prav gotovo obogatilo. V mnogih vprašanih in problemih imam sedaj docela drugačno gledanje, širše in globlje, proučnejše in objektivnejše. Ozkost in enostranost se umika, zamre in rasteš v širino in celoto. Naši ekonomski in politični problemi se ti odpro v vsej svoji širini in celoti. Jemlješ jih kot take, presojaš in spoznaš, da le tako gledani in vrednoteni in in morejo biti temeljni kamen za napreden razvoj naše domovine, če hočemo utrditi naše pozicije doma in v svetu. Ozkost in zgolj enostransko subjektivno gledanje, to se pravi, le iz okolja in merila lastnega podjetja na kateretkoli probleme ni na mestu in je neopravičljivo. In ravno tega se obvaruješ, če imaš priliko, da tudi v drugih podjetjih, zlasti pa v podjetjih sorodne stroke, neposredno proučuješ gledanje in reševanje istih ali sličnih problemov, ki jih srečuješ in rešuješ doma v lastnem podjetju. Ko razpravljaš o organizacijskih vprašanih podjetja, proizvodnem procesu in proizvodnosti dela, spoznaš in ugotavljaš, da se ko-

lektivni resno trudijo, da zamenjajo že zastarele in tradicionalne oblike in metode dela z novimi, sodobnejšimi, to se pravi, s takimi, ki ga bodo postavili v enako vrsto z drugimi v zamejstvu na domačem in zunanjem trgu. Z zadovoljstvom ugotavljaš, da je tudi tem »južnim« kolektivom jasno in razumljivo, da le dvig storilnosti dela pomeni siguran dvig življenjske ravni našega delovnega človeka. To je osrednji pro-

Industrijske naprave v Kreki

blem, zadovoljliva rešitev tega problema pa skupni cilj delovnega ljudstva Jugoslavije. Do istih zaključkov prideš, če razpravljaš z njimi o problemih tarifne politike, nabavni in prodajni politiki, o kadrovske politiki, o kulturnoprosvetnih vprašanih, skratka o problemih, ki se nanašajo na delovnega človeka samega. Pogledi so enotni, cilji isti, želja po napredku pristna in nezadržna, zlasti v Bosni. Deset povojnih let ni spremenilo le zunanje videza teh dežel, temveč izoblikovalo novega človeka, ki je prelomil s tradicionalno zaostalostjo. Res je, da so bila vložena ogromna investicijska sredstva, vendar so tudi rezultati pozitivni in očitni, nesporni. Mnenja, ki jih večkrat slišimo čes, da »jug« le požira ogromna sredstva, od sebe pa ničesar ne daje, so prav gotovo neutemeljena ali vsaj močno neobjektivna. Menim, da moram napraviti v tem pogledu močan poudarek. Res je, da smo Srbom in Bosancem še v marsičem privlačen vzgled, kar tudi sami priznavajo in naše prednosti prenašajo na sebe, vendar sem mnenja, da ni več časa, ko bomo ugotavljali izenačenje ali pa morda še več.

Kako smo proizvodili in prodajali

V primerjavi s lanskim prvim polletjem smo dosegli letos za 5,3 % višjo proizvodnjo, medtem ko je predvideno za vse leto zvišanje v višini 21 %. Zaradi zakasnelih dobav novih strojev iz inozemstva je morala uprava rudnika preložiti rok montaže in smo dosegli povečanje kapacitete proizvodnje šele v mesecu juniju. Čeprav smo v prvem tromesečju presegli tonažo proizvodnje po osnovnem planu, smo do konca prvega polletja izpolnili plan proizvodnje le s 95,5 %. Zato pri prodaji ni bilo bistvene razlike napram lani in je bila industrija z železnico udeležena v tonazi oddaje le s 64,7 % napram planiranemu zvišanju na 69,6 % celotne prodaje.

Gibanje višine prodaje posameznim skupinam odjemalcev v prvih mesecih letošnjega leta je razvidno iz naslednjega tabelarnega pregleda:

	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		I.	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
1. Industrija	57,7	56,9	57,5	59,0	55,1	59,4	57,7	57,8	58,9	59,4	57,7	57,7	57,7	57,7
2. Železnica	8,5	7,9	6,1	6,8	7,1	5,7	7,0	26,6	28,9	31,0	29,4	29,4	29,4	29,4
3. Široka potr.	27,1	29,2	33,2	7,6	8,9	3,9	5,9	6,7	6,0	3,2				
4. Ostali odjem.	6,7	6,0	3,2											

Glavna značilnost v poslovanju s premogom je bila tudi letos, da je bilo povprašanje večje od možnosti stvarnih dobav, kljub temu pa smo zadovoljili najnujnejšim potrebam vseh stalnih odjemalcev.

Industrija ni prejela planiranih, niti zaključnih količin, čeprav smo v II. tromesečju že vključili novega veleodjemalca — Termoelektrarno Soštanj, zaradi katere drobimo debele vrste lignita.

to večje potrebe, pri enakih možnostih rudnika za delno kritje teh potreb. V prvem tromesečju so bile dobave trgovski mreži LRS za eno tretjino višje kot v istem razdobju preteklega leta, kar je zlasti olajšalo situacijo v času ostre zime v februarju. Pri sedanjem velikem povpraševanju je najtežje približno enakomerno kriti potrebe v vseh potrošniških okoliših. Tudi v letošnjem letu smo izvrševali dobave na zagrebško tržišče (tvrčki »Suma«), kjer se je veleński lignit že zelo uveljavil. Konec polletja je bilo opaziti, da so se na tržišču pojavile nekoliko večje količine rjavega premoga iz zasavskega bazena na podlagi dodatnih dispoziacij direkcije za surovine, medtem ko so bile dobave lignita trgovskim podjetjem najnižje v mesecu maju, tako da se je pojavil že preplah pri potrošnikih v nekaterih mestih (n. pr. Mariboru).

Ostali odjemalci so prejeli manjše količine, kljub temu, da je Direkcija za surovine intervenirala v njihovo korist.

Skladno z obširnimi pooblastili iz odlokov o sklepanju pogodb za premog, je Direkcija za surovine letos podrobneje posegala v poslovanje premogovnikov kot doslej. V razdobju I. tromesečja, ki je bilo najbolj kritično, je zahtevala ta direkcija prijavo vseh odpovedanih nezaključnih prostih količin s katerimi so premogovniki dotlej svobodno razpolagali. Razen tega pa je v II. tromesečju imela pri premogovnikih opera-

Gospodarski položaj premogovnikov se je poslabšal

Premog je danes eden tistih redkih proizvodov, katerih prodajne cene niso sprošene. Cene premoga so namreč uradno določene že od jeseni 1954 in neizpremenjene. Med tem časom pa so nastale predvsem na domačem trgu bistvene spremembe, ki so se v glavnem izražale v naglem porastu cen tistim surovinam in materialu, ki nujno prihaja v poštev pri proizvodnji premoga. Predvsem gre tu za znatno podražitev jamskega lesa, katerega cena je porasla od leta 1952 do danes za 50—60 %, porasle so cene tudi nafti in drugemu pogonskemu materialu, raznim mazilom, gradbenemu materialu, pa tudi raznemu železju in jeklu.

Tu bi posebno analizirali podatke, ki se nanašajo na rudnik Velenje.

Pretežni del proizvodnih stroškov tvorijo materialni stroški. V polni lastni ceni premoga tvorijo največje postavke materialni stroški in znašajo v sedanjih strukturi 44 %. Ker pa so cene materialu v zadnjih letih naglo naraščale, so nujno vplivale tudi na povečanje materialnih stroškov, ki so narasli za polnih 45 % od 1952. leta do danes. Od leta 1954. — ko so bile maksimirane cene premoga, pa so narasle približno za 20 odstotkov.

Na dvig polne lastne cene premoga, ki je sedaj za 38 % večja od cene v letu 1952 pa so razen materialnih stroškov vplivali tudi novi stroški, ki jih prej polna lastna cena ni poznala ali pa so bili znatno nižji. Tako so na to vplivale dajatve za socialno zavarovanje, povečana stopnja amortizacije, ki je od leta 1952 znašala 14 %, sedaj pa znaša okrog 24 % polne lastne cene. Nove breme pa so za premogovnike pomenile zlasti 6 % obresti za osnovna sredstva, ki jih mora rudnik plačevati od leta 1954 naprej.

Pri primerjavi elementov strukture polne lastne cene od leta 1952 do danes pa se edino plače delavcev in uslužbenecov niso povečale, marveč so se v tem razdobju celo znižale za 6 odstotkov.

Občutno je prizadela rudnik in tudi ostale rudnike nenormalna podražitev jamskega lesa, ki tvori približno 25 % vseh materialnih stroškov. Ta podražitev se je izražala v naslednjih cenah, ki so znašale za jamski les v letu 1952 za 1 m³ din 4.020.—, a v letu 1956 že din 7.100.— franco vagon. Čeprav tre-

nutno kaže, da bo cena jamskemu lesu ostala nespremenjena do konca leta, moramo reči, da je kljub temu nevzdržna, če hočemo ohraniti dosežane cene premoga. Razen tega pa so naši premogovniki zelo slabo založeni z lesom, saj zaloge zadoščajo le za pet do sedem dni.

Vpliv materialnih stroškov pa tudi drugih elementov na oblikovanje polne lastne cene je torej izredno močan. Ker pa so se podražili vsi elementi, ki vplivajo neposredno na oblikovanje cen materiala, je to vplivalo na finančno in gospodarsko stanje našega ter ostalih premogovnikov. Položaj pa je še toliko slabši, ker so rudniki neposredno pred uradno določljivo cen jeseni leta 1954 znižali prodajno ceno za ca. 20 %.

Da bi se to popravilo, je rudnik mobiliziral notranje rezerve in s povečano storilnostjo dela skušal na te pojave vplivati zaradi naglega dviga polne lastne cene in dosegel pri tem nekaj prav lepih uspehov. Tu moramo omeniti, da je zaradi večje storilnosti bilo nakopnega več premoga. Vsa ta prizadevanja pa v celoti niso mogla kompenzirati nezadržanega porasta polne lastne cene, ker so bile možnosti že omejene in tudi izčrpane.

Tako stanje je torej posredno vplivalo, da je prišla ob enakih in celo nižjih prodajnih cenah premogov rentabilnost rudnika padati in, da so se dobički tako našega podjetja kakor tudi drugih iz leta v leto zmanjševali. Posebno vznemirljivo je pri tem dejstvo, da so bili gospodarski instrumenti delitve v dveh letih isti. Rentabilnost našega rudnika je od leta 1954 na leto 1955 padla za 6—7 %, pri ostalih rudnikih pa celo za 8 %. Če se bo proces padanja rentabilnosti nadaljeval v enakem ali celo povečanem tempu, bodo podjetja začela v resne gospodarske težave.

Možnost izhoda iz tega položaja je edino pravilna regulacija cen.

Če izhajamo iz ekonomske nujnosti, da mora ostati cena premoga kot enemu najvažnejših pogonskih sredstev še nadalje — vsaj v povprečju — neizpremenjena, ker bi vsako povečanje cen premoga vplivalo na podražitev nestetih drugih, zlasti industrijskih proizvodov pa tudi proizvodnih stroškov, je neogibno potrebno, da se najdejo nove možnosti za gospodarsko rast naših premogovnikov.

Te možnosti so v tem, da se spremeni notranja struktura prodajne cene raznih sortimentov premoga in da se hkrati olajšajo oziroma vsaj delno zmanjšajo družbene obveznosti, ki jih morajo rudniki odvajati sedaj, bodisi od dobička ali v obliki obrestne mere za osnovna sredstva.

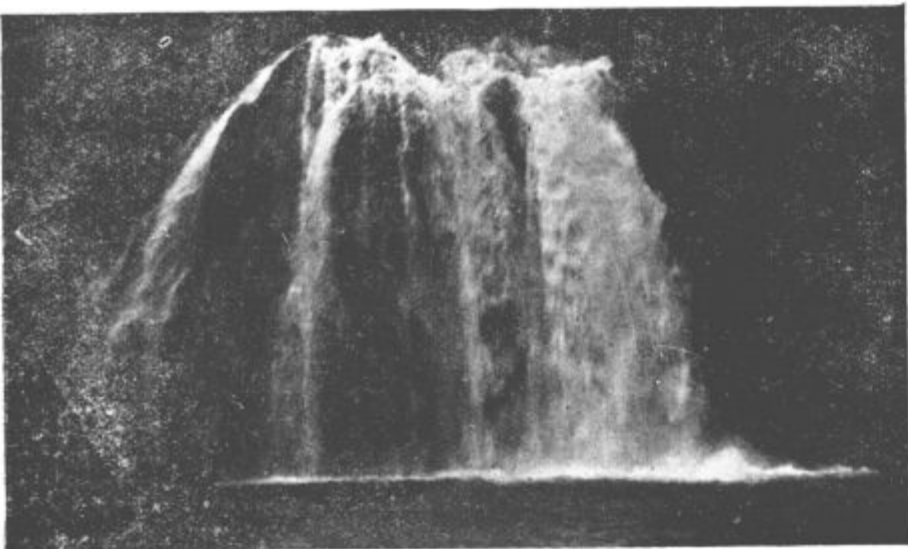
Kar se tiče prvega trdim, da pada povprečno dosežena cena premoga zaradi poslabšanja sortimenta, in sicer kot nujna posledica odkopnih razmer in drobljenja. Vse večji je odstotek drobnejših vrst premoga, posebno prahu, saj znaša že okrog 25 ali še več odstotkov celotne proizvodnje. Ta prah kot sortiment pa pomeni s svojo izredno nizko ceno danes hudo obremenitev za podjetje in tudi dejansko izgubo. To izgubo na prahu mora namreč kriti dobiček pri debelejših vrstah premoga tako, da se končni učinek prodaje premoga znatno zmanjšuje. Nenormalno stanje v odnosih cen nam kaže dejstvo, da znaša cena v povprečju ksilitu 2726 din, kosovcu 1877 din, kokcam 2241 din, orehu 2295 din in zdrobu ter prahu 1082 din. Če primerjamo kalorično vrednost posameznih vrst premoga, pridemo do precejšnjega in hkrati nesmiselnega nesorazmerja prav zaradi same kalorične vrednosti med debelejšimi sortimentimi premoga in prahu.

Tako se po vrsti dogaja, da ustvarja industrija, ki je predelala svoje kotlovalne naprave za uporabo premogovnega prahu, prav na ta račun velike in neopravičene dobičke, ki gredo na račun naših premogovnikov.

Zaradi tega naj bi se čimprej uvedle nove prodajne cene premoga v raznih sortimentih po kalorični vrednosti, kar so že zdavnaj napravili premogovniki v vseh zahodnih državah. Pri spreminjanju notranje strukture cene na podlagi kalorične vrednosti bi lahko premogovniki pa tudi pri nas znižali za nekaj odstotkov celo cene debelejšemu premogu. Tako bi se postavile realne vrednosti raznim vrstam premoga zlasti, če po udarimo dejstvo, da je postal premogovni prah v zadnjem času polnovredno gorivo in iskan trgovski artikel.

Ker se prodaja prah danes pod ekonomsko ceno, ima rudnik in pa tudi ostali premogovniki zaradi tega izgubo, ki jo morajo kriti debelejšje vrste prodanega premoga. Razen tega pa bi se morale znižati obvezne dajatve do družbe. Tako bo rudnik letos odvedel na račun 6 % obresti za osnovna sredstva 196 milijonov din in prav tako znatni del dobička, ki bo znašal ca. 523 milijonov din.

S preureditvijo notranje strukture cene premoga in z znižanjem družbenih obveznosti ter z neprestano prizadevanostjo po povečanju delovne storilnosti in zmanjševanju drugih proizvodnih stroškov, bi se ta položaj do neke mere popravil in se tako zopet zagotovila možnost za nadaljnji razvoj.

Slap Plive pri Jajcu

Analitična ocena delovnih mest je predpogoj dobrega tarifnega pravilnika

Priznati moramo, da je zadnji tarifni pravilnik, ki velja od aprila 1955 tako po načinu in sistemu obdelave, kakor po reševanju razvrstitev posameznih delovnih mest v tarifne postavke pravilnika že mnogo boljši od prvih tarifnih pravilnikov v našem podjetju. Pri izdelavi pravilnika se je poizkušalo rešiti nekaj najvažnejših vprašanj tarifne politike našega podjetja — tako n. pr. postavitev pravilnega razmerja osnovne za režijska dela in akordna dela, načelna določitev odnosov med jamskimi in zunanji delovnimi mesti, odnosi med tehnično proizvodnjo in administrativno službo itd., kakor niz drugih manjših problemov, ki pa vsi brez razlike močno vplivajo na proizvodnost in dobro gospodarjenje v podjetju. Na predlog plačne komisije okraja se je prvič uporabil sistem ocenjevanja delovnih mest s točkovanjem — po metodi, ki je bila za naše jugoslovanske prilike prirejena od strani Uprave za plan FLRJ. Tudi ta metoda je v mnogem pripomogla k boljši izdelavi tarifnega pravilnika, kljub temu, da rezultati niso bili doseženi v oni meri kakor je bilo pričakovati, deloma zaradi nedostatkov sistema samega in kratkega časa, ki je bil za ocenjevanje delovnih mest še na razpolago pred neposrednim sestavljanjem tarifnega pravilnika. Tako vsebuje naš tarifni pravilnik kljub vsem izboljšavam še mnogo nedostatkov in nepravilnosti, katere iz dneva v dan postajajo bolj očitne in zahtevajo nujne rešitve.

Tarifni pravilnik je brez dvoma eden od najvažnejših regulatorjev proizvodnosti in gospodarskih uspehov podjetja. Zato je naš delavski svet stalno delal v smeri, da bi se delo in priprava materiala za izdelavo ali korekcijo tarifnega pravilnika odvijalo neprekinjeno, da bi se stalno nasledovala in obravnavala vsa problematika v zvezi s tarifnim pravilnikom in našim plačilnim sistemom ter da bi se tako prešlo od kampanjskega dela na tem področju k sistematično urejenemu stalnemu delu. Obseg problematike na tem področju dela in predvsem velika dinamičnost, ki spremlja tarifno politiko v razvijajočem se podjetju je presegla možnosti komisijskega obravnavanja teh vprašanj in zahteva drugo rešitev, posebno v primeru, če hočemo za osnovo pri izdelavi bodočega tarifnega pravilnika postaviti sistematično izvršeno oceno delovnih mest po eni od sodobnih metod, ki bi se morala prilagoditi našim razmeram.

Najtežje in najodgovornejše delo pri sestavi tarifnega pravilnika je vrednotenje posameznih delovnih mest in razvrščanje istih v tarifne razrede posebno takrat, ko komisija nima za delovna mesta na razpolago dokumenta strokovno in objektivno izvedene cenitve. Cenitev in razvrstitev delovnega mesta se

v takem primeru izvrši na osnovi izkustev in poznavanja dela, dostikrat na osnovi že v podjetju ustaljenih tradicij, toda skoraj vedno pod vplivom subjektivnih gledanj. Neredko se namesto delovnega mesta ocenjuje oseba, ki tako delovno mesto zaseda, kar tudi vodi do napačnih zaključkov. Na sejah komisije in drugih razpravah pri izdelavi in sprejemanju tarifnega pravilnika pride tako do nekakega licitiranja ali cenjenja za razvrstitev delovnih mest v plačilne razrede, kar ima zopet za posledico običajno dvigvanje nivojev na morda neupravičenih delovnih mestih in s tem rušenje že postavljenih razmerij. Delo komisij je bilo zaradi tega dolgotrajno in močno oteženo.

Ker je objektivna ocena delovnega mesta osnova vsakega plačilnega sistema, se je v svetu vzporedno z industrializacijo razvilo več različnih sistemov in metod ocenjevanja delovnih mest v industrijskih panogah, vse z namenom, da se posamezna delovna mesta ocenijo in ovrednotijo po gotovih določenih kriterijih ali zahtevah, ki jih tako delovno mesto na izvršilca postavlja. Ocenitev posameznih zahtev ali kriterijev se izvrši s točkovanjem istih, tako da se za vsako delovno mesto dobi število posameznih točk po zahtevah in skupno ter se delovna mesta tako lahko med seboj primerjajo v celoti in po posameznih kriterijih. S tako ocenitvijo delovnih mest se brez dvoma lahko doseže pravilne odnose med posameznimi delovnimi mesti in tako pravičnejša razdelitev določenega plačilnega sklada v podjetju. Te metode imenujemo — ANALITIČNE METODE OČENE DELOVNIH MEST — proti »sumarni« — oziroma »globalni metodi« ocenjevanja delovnih mest, katere je v mnogih točkah slična našemu dosedanemu načinu dela pri sestavi tarifnih pravilnikov in bazira na principu določanja najtežjega in najlažjega delovnega mesta, med katerima se ostala delovna mesta postopoma razvrščajo proti sredini. To razvrščanje, tudi rangiranje imenovano, se izvrši enkrat na osnovi razvrščanja delovnih mest, drugič na razvrščanju delovnih mest v plačilne razrede ravno tako na istem principu med najnižjim in najvišjim delovnim mestom. Ta metoda sicer vodi k razvrstitvi delovnih mest — ni pa mogoče po tej metodi dobiti pravičnih odnosov med posameznimi delovnimi mesti. Zaradi tega se metoda smatra kot primitivna in se danes skoraj ne uporablja.

Od raznih metod analitične ocene delovnega mesta so najbolj znane naslednje:

V Nemčiji Euler-Stevensonova in »REFA« metoda — predvsem za črno metalurgijo in strojno industrijo, v Ameriki metoda »NMTA« in »NEMA« metodi, dočim so v manjših državah t. im. standardni sistemi — po katerih

se lahko ocenjuje več industrijskih panog po istih zahtevah. Pri nas se je v črni metalurgiji pričela uvajati Euler-Stevensonova metoda ocenjevanja, ki je tudi sicer najbolj znana in razširjena metoda vsaj v tej vrsti industrije. Prednost te metode je v tem, da se lahko priredi in uporabi za sorodne industrijske veje. Zagrebški Center za proizvodnjo ali telesnih sposobnosti za izvršitev dela, odgovornosti, ki mu to delo nalaga in o pogojih dela, ki vplivajo na storitev in fizično izčrpanje izvršilca dela. Tako sestavljen opis delovnega mesta pri predhodno organizacijsko urejenem oddelku ali obratu služi za nadaljnje točkovanje in ostane kot pisni dokument izvršene cenitve.

To so v glavnem tudi prve naloge, ki se postavljajo pred začetkom dela na ocenjevanju delovnih mest v našem kolektivu. Z ozirom na značajne spremembe v procesu proizvodnje, s prehodom na sklopov izvoz in novo kalsirnico, bo potrebno izpopolniti in prilagoditi organizacijske sheme posameznih obratov in pristopiti k seznanjanju članov kolektiva z metodo dela na ocenjevanju delovnih mest. Potrebno bo nato pristopiti k anketiranju in popisu delovnih mest, ki je najzamudnejše, toda najvažnejše delo pri ocenjevanju. Ocenitev popisanih delovnih mest po izbranem sistemu bo nudila potem zdravro osnovo za izdelavo tarifnega pravilnika.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Disciplinska in materialna odgovornost delavca in uslužbenca gospodarske organizacije

Disciplinska in materialna odgovornost delavcev in uslužbencev je urejena z Uredbo o disciplinski in materialni odgovornosti delavcev in uslužbencev v državnih podjetjih, uradih in ustanovah (Ur. l. FLRJ št. 27/49). Določbe te uredbe pa ne ustrezajo več v celoti naši novi družbeni stvarnosti, ki je nastala z upravljanjem gospodarskih organizacij po delovnih kolektivih in sprito tega, da se delavsko samoupravljanje nenehno razvija in izpopolnjuje. Da bi se izpolnila tako nastala vrzel sprejemajo gospodarske organizacije v svoja pravila podrobne določbe o odgovornosti delavcev in uslužbencev. Tudi pravila Rudnika lignita Velenje vsebujejo vrsto določb, ki urejujejo to materijo.

Odgovornost delavcev in uslužbencev je dvojna in to: disciplinska in materialna.

Disciplinsko odgovarja delavec ali uslužbenec za kršitve delovnih dolžnosti in obveznosti, ki jih je prevzel ob priliki nastanka delovnega odnosa ali v teku trajanja tega odnosa, ne glede na to ali je zagrešil tako kršitve namerno ali iz malomarnosti. Delavec ali uslužbenec odgovarja disciplinsko samo v okviru svoje gospodarske organizacije in ne morejo biti v nobenem slučaju za to pristojni organi izven podjetja.

Za lažje kršitve delovne dolžnosti, t. j. za disciplinske nerednosti, izreka kazni direktor podjetja ali posamezni obratovodja in šefi oddelkov, ki jih za to pooblasti upravni odbor podjetja. Kazni, ki se za disciplinske nerednosti smejo izreči so: opomin, pisni ukor in denarna kazen največ polovico enodnevnih plače, vendar z omejitvijo, da skupne denarne kazni za disciplinske nerednosti v enem mesecu ne smejo znašati več kot 10% enomesečne plače delavca ali uslužbenca. Zoper odločbo o izrečenih kazni je možna pritožba na upravni odbor podjetja.

Za lažje kršitve delovne dolžnosti, t. j. za disciplinske prestopke, izreka kazen disciplinsko sodišče. To odloča v senatu treh članov, in sicer izvoli predsednika in enega člana ter njune namestnike delavski svet podjetja, enega člana in njegovega namestnika pa delegira sindikalna podružnica podjetja iz vrst svo-

jih članov. Disciplinsko sodišče sme izreči kot kazni za discipl. prestopke: pisni ukor, strogi javni ukor, denarno kazen v višini enodnevnih plače delavca ali uslužbenca z omejitvijo, da znesek teh denarnih kazni v enem mesecu ne more presegati 20% enomesečne plače kaznovanega, premešitev na delovno mesto z nižjo tarifno postavko za največ tri mesece in kot najhujšo kazen, odpust iz podjetja. Zoper odločbo disciplinskega sodišča je možna pritožba na delavski svet podjetja.

Pri Rudniku lignita Velenje je bilo pred nedavnim ponovno izvoljeno disciplinsko sodišče, ki je začelo z opravljanjem svoje pri utrjevanju delovne discipline zelo važne naloge. Obravnavalo je nekatero primere malomarnega opravljanja dela in brezdušnega odnosa do spoštnega ljudskega premoženja. Med njimi tudi primer, ko je delavec zaradi malomarnosti in nepazljivosti povzročil izpad proizvodnje za nad 100 ton premoga in s tem premoženjsko škodo za več kot 130.000 din. Disciplinsko sodišče je pri obravnavanju teh primerov zavzelo pravno stališče, ko je pri vsakem primeru upoštevalo vse objektivne in subjektivne okoliščine pri storitvi postopka in skodirave posledice, ki jih je storjen prestopok imel za posledice. Disciplinske kazni morajo delovati predvsem vzgojno in to na storilca, da takih ali podobnih prestopkov ne bo več zagrešil, kakor tudi na vse člane kolektiva, da bi se disciplinskih prestopkov v čimvečji meri varovali. V primerih pa, ko gre za zelo težak primer ali pa, če je delavec ali uslužbenec storil več težjih prestopkov, je na mestu tudi kazen odpusta iz podjetja. Tako je disciplinsko sodišče RLV tudi postopalo ter je v primeru kjer je storilec povzročil škodo nad 130.000 din izrekel tako kazen. Takega človeka je treba izločiti iz sredine delovnega kolektiva, da ne bo več kvaril uspehov tistih, ki se pošteno trudijo in vlagajo vse sile, da bi se dosegla čimvečja in čimboljša delovna storilnost.

Primeri, ki jih je disciplinsko sodišče že obravnavalo in tudi tisti, ki jih bo v kratkem času obravnavalo, kažejo na to, da so pogosti vzroki raznim defektom in s tem tudi izpadom iz proizvodnje ravno disciplinski prestopki, kot je površnost, malomarnost, nepazljivost in podobno. Škoda, ki jo je rudnik Velenje zaradi tega v zadnjem letu utrpel in škoda katere plačilo se kot povračilo Zavodu za socialno zavarovanje od RLV še zahteva, dosega več milijonov dinarjev. Disciplinsko sodišče RLV bo dalo svoj prispevek pri odpravljanju nepravilnosti v podjetju s tem, da bo hitro in pravično obravnavalo in izrekalo kazni za vse težje kršitve delovne dolžnosti. Naloga vsakega posameznega člana delovnega kolektiva pa je, da se sam trudi in vpliva na druge, da bo vsak v redu vršil svojo delovno dolžnost in da bo disciplinskih prestopkov kot so: malomarnost, povzročanje škode, odnašanje imovine, pijančevanje itd. čim manj.

Delavec ali uslužbenec, ki pri delu napravi materialno škodo je zanjo odgovoren po načelih odškodninskega prava. Pod škodo razumemo zmanjšanje premoženja, bodisi da se zmanjšajo aktivna ali zvišajo pasiva. Pogosto je nastala škoda kot posledica disciplinskega prestopka. Ni pa to v vsakem primeru in disciplinsko postopanje ter odškodninski zahtevek nista v medsebojni odvisnosti. Odškodninski zahtevek uveljavljaj podjetje pri rednem sodišču.

Posebno pozornost zasluži natančno izpolnjevanje predpisov in ukrepov za varstvo zdravja in življenja zaposlenih oseb. Posebno še tistih o higienskih in tehničnih varstvenih ukrepih pri rudarskem podzemskem delu. Vse dokler ne pride do nezgode se nam navadno pomembnost teh mer ne zdi tako velika. Ko pa zaradi nezadostnih ukrepov za varstvo zdravja in življenja ljudi pride do nezgode, se nam pokaže cela vrsta težkih in žalostnih posledic. V težjih primerih imamo kot posledico smrtno žrtev in vdovo z nepreskrbljenimi otroci, na drugi strani pa disciplinsko, materialno, včasih pa tudi kazensko odgovornost oseb, ki so predpisane in ukrepe za varstvo zaposlenih ljudi kršile. Podjetje pa mora povrniti Zavodu za socialno zavarovanje vso škodo, ki je navadno zelo visoka. V primeru smrtno nezgode, kjer dobi vdova z otroci družinsko pokojnino znaša škoda, ki jo podjetje mora plačati, 1.800.000 din. Jasno je, da bo podjetje v vseh takih primerih iskalo krivca, ki je k nesreči pripomogel in bo od njega zahtevalo povračilo plačanega zneska. Če temu še dodamo, da so kršitve varnostnih predpisov in ukrepov za zdravje in življenje ljudi tudi eden izmed vzrokov, ki povečujejo odstotek izostankov z dela, to pa dalje povečuje odstotek prispevka za socialno in zdravstveno zavarovanje, vidimo, da je povečanje pozornosti pri natančnem opravljanju delovnih dolžnosti na tem področju več kot potrebno. Poleg materialne škode gre za očuvanje najdragocenejšega kar človek ima, to je za njegovo zdravje in življenje.

Selih

Postopen porast proizvodnje in življenjskih stroškov

Maja je bila prekinjena nizka raven industrijske proizvodnje, ki je bila značilna za prvo tromesečje tega leta. Obseg industrijske proizvodnje je bil za 3 točke višji, kot je bil aprila letos. Glede na povečanje v letu 1956 je bila dosegena naslednja proizvodnja: sredstva za delo 101, reprodukcijski material 109, potrošno blago 97. Glede na to, samo potrošno blago še ni doseglo lanske ravni, kljub temu pa se je tudi to blago v primerjavi z aprilom povečalo za 3 točke.

Ce gledamo po panogah, je imelo le 5 panog nižjo raven proizvodnje v primerjavi z majem lanskega leta: industrija nafte za 1 %, industrija gradbenega materiala 15 %, lesna industrija 3 %, tekstilna industrija 2 %, živilska industrija 6 % in tobačna industrija 1 %. Vse druge panoge imajo mnogo višjo raven proizvodnje, kot je bilo to v lanskem maju.

Razlogi za manjšo proizvodnjo v teh panogah so različni. Pri industriji gradbenega materiala je prišlo do manjše proizvodnje predvsem zaradi slabega vremena. Prav tako kot pri tej panogi, so tudi pri drugih panogah na zmanjšanje proizvodnje vplivale zaloge. Pri živilski industriji pa je razen tega na proizvodnjo vplivala tudi zakasnela zornitev.

Poročilo rudniške komisije za štipendije

Za pet razpisanih mest za štipendiranje na mojstrski šoli se je prijavilo šestnajst kandidatov. Komisija je pregledala prošnje in ugotovila, da niti eden kandidat ne izpolnjuje pogojev, ki jih postavlja Zakon o štipendijah oziroma, ki jih je postavilo podjetje. Gledalo se je namreč poleg strokovnega znanja tudi na socialno poreklo in udeleževanje po politični plati.

Potrebno je, da se posebno mladina rudnika seznanja z motivacijami s katerimi so bili posamezni kandidati odbiti. Naj jih navedemo nekoliko.

S. A. nima za razpisano mesto strokovnih pogojev, ker nima dovolj prakse v jami. V sled tega ni izgledov, da bi lahko po zaključeni šoli mogel uspešno opravljati vodilno mesto v proizvodnji.

U. J. ima sicer strokovne pogoje, je član Delavskega sveta, vendar se v ostalih organizacijah ne udeležuje.

K. S. izpolnjuje strokovne pogoje. Pri političnem delu je bil nekaj časa aktiven, toda je zadnje čase postal pasiven.

S. J. strokovno odgovarja, političnih kriterijev ne izpolnjuje.

O. R. je strokovno nedovoljno pri-

pravljen za šolo. Poleg tega pa tudi političnih kriterijev ne izpolnjuje.

J. A. je strokovno zelo dober, dočim se na političnem polju sploh ne udeležuje.

G. Z. ima premalo prakse. Pomočniški izpit je opravil leta 1955. Pri delu je slabše ocenjen. Udeležuje se sicer pri godbi toda v političnih organizacijah ni aktiven.

K. B. v strokovnem oziru odgovarja. Pri delu je marljiv, dočim se v polit. organizacijah ne udeležuje.

R. R. Je dovršil I. letnik mojstrske šole. Pred šolanjem je bil kot kvalificiran delavec slabše ocenjen. Politično je delal v mladinski organizaciji. Toda zaradi neresnosti ni imel uspehov pri tem delu.

Tako bi lahko še in še navajali. Vse obrazložitve komisije so si ena druga slične. Splošno se je ugotovilo, da se mladinci premalo ali skoraj nič ne udeležujejo v svoji ali pa v drugih organizacijah. Ta primer se lahko vzame kot resno opozorilo. Treba se bo poprijeti dela in si s tem pridobiti pravico do raznih uglednosti, ki jih daje skupnost.

TO IN ONO izpred disciplinskega sodišča

Pred novoizvoljenim disciplinskim sodiščem RLV se je med prvimi znašel delavec Čuš Jože, star 20 let. Med delom v jami, dne 24. 5. 1956 je samovoljno vzel zasekač in odkopal v stropu glavne proge, kjer je bil obešen električni kabel napetosti 6000 V. Kabel je presekal in povzročil kratek stik, prava sreča, da on ali kdo, ki je bil v bližini, ni dobil težjih poškodb. Zaradi tega je bilo ustavljeno delo za eno uro na vsej etaji, kar je skupno s popravilom povzročilo 137.620 din škode. Njegova pokvarjenost in prevejanost pa je prišla na dan na obravnavi, ko je skušal svojo krivdo z lažmi prevaliti na drugega. To mu ni nič pomagalo in disciplinsko sodišče je izreklo kazen odpusta iz podjetja. O plačilu škode pa bo zadnja beseda izreklo redno sodišče.

Na novem jašku v Prelogah zaposleni Kranjc Milan si je v delovnem času privoščil kaj čudno zabavo. Da bi mu čas hitreje minil, se je dne 21. 5. 1956 prevažal gor in dol s poltovornim dvigalom. Ko se je peljal že petič ali šestič se je dvigalo ustavilo nad etažo. Ker ni mogel izstopiti, je v strahu in jezi razbil šipo in dvigalo poškodoval za okoli 1000 din. Disciplinsko sodišče ga je ob upoštevanju mladosti in dejstva, da je škodo že poravnal, obsodilo na milo kazen. Premešen je na delovno mesto z nižjo tarifno postavko za 3 mesece. Vsekakor bo v bodoče dobro premislil preden bo storil kaj podobnega.

Pisni strogi javni ukor pa je dobil F. E., ki je dal strojniču pri izvornem stropu na starem jašku napačen signal. Pri upoštevanju njegove pridnosti in dosedanje neoporečnosti je disciplinsko sodišče prišlo do zaključka, da je v tem primeru na mestu najmilejša kazen.

Ko se je v mesecu aprilu pokvarila črpalna AMAG na novm jašku v Prelogah, temu ni hotel biti nihče kriv. Tisti, ki so s črpalno upravljali so valili krivdo na one, ki so jo montirali, odgovorni za montažo pa naza na tiste, ki so z njo upravljali. Pokazalo pa se je, da bo krivda na obeh straneh. Zato se bosta zagovarjala pred disciplinskim sodiščem

Naše prosvetno društvo se pripravlja na obračun

Letos bo občini zbor delavskega prosvetnega društva »Svoboda« mnogo prej kot pretekla leta. Pokazalo se je, da je bolje opraviti občini zbor takoj na začetku sezone. Ta namreč prične s septembrom. Tedaj se prične novo delovno leto za vse sekcije razen za knjižnico, ki posluje celo leto. Zato je odbor društva že na treh sejah razpravljala o pripravah za to letno skupščino.

Člani društva se bodo na tem svojem zborovanju seznanili z delom vseh sekcij in poslušali razvijanje načrtov, ki jih te imajo za novo sezono.

Delo društva je bilo sedaj plodno in boljše kot pa v preteklem letu. Posebno je bila delovna izobraževalna sekcija, ki je letos poleg rednih predavanj priredila 4 mesečni izobraževalni tečaj. Okoli 90 mladih rudarjev je na tem tečaju pridobilo prav lepo znanje in ga tudi zaključilo s izpitom. Tako bo tem tovarišem omogočeno obiskovanje strokovnih tečajev, da si pridobijo višjo kvalifikacijo.

Za prihodnjo sezono pa namerava ta sekcija pripraviti 12 zanimivih predavanj. Predavali bodo tovariši iz Celja, Ljubljane in tudi domači. Novost, ki je misli vpeljati bo »Sola za starše«. Starši si bodo v tej šoli pridobili znanje iz predmeta vzgoje otroka, psihologije, ekonomike in ostalih predmetov. Zaradi vse večjega zanimanja med delavstvom bo v jeseni pričela delovati večerna šola oziroma tečaj. Ta bo nudil tečajnikom solidno znanje, katero jim bo služilo v bodoče, ko si bodo hoteli

Razpis štipendij

Na osnovi Temeljne zakona o štipendijah (Ur. l. FLRJ št. 32-349/55), Odloka o višini štipendij (Ur. l. FLRJ št. 33-363/55) razpisuje komisija za štipendije pri ObLO Soštanj naslednje štipendije:

- 1 za študij na Učiteljšču,
 - 1 za študij na Srednji vzgojiteljski šoli,
 - 2 za študij na Višji pedagoški šoli (defektologija),
 - 2 za študij na Višji pedagoški šoli (matematika, fizika),
 - 2 za študij na Višji pedagoški šoli (slavisti),
 - 2 za študij na Višji pedagoški šoli (biologija, kemija),
 - 2 za študij na Višji pedagoški šoli (petje),
 - 1 za študij na Pravno-ekonomski fakulteti,
 - 2 za študij na Medicinski fakulteti,
 - 3 za študij na Srednji ekonomski šoli,
 - 2 za študij na Medicinski fakulteti (stomatološki oddelek),
 - 1 za študij na Srednji kmetijski šoli,
 - 2 za študij na dvoletni Administrativni šoli,
 - 1 za študij na Tehniški visoki šoli, gradbeni oddelek.
- Štipendije bomo podelili za čas, ki je priložen po predpisu določen za dokončanje študija v višini kot jo predvideva Odlok o višini štipendij. Priloži naj do 15. avgusta vlože kolkovane prošnje (180 din državne in 95 din občinske take) in priloge: potrdilo o premoženjskem stanju, potrdilo o prejemanju otroškega dodatka, zadnje šolsko spričevalo, potrdilo o vpisu v šolo, potrdilo o prejemanju vseh družinskih članov. Slušaatelj univerz in višjih šol predlože namesto šolskega spričevala potrdilo o zadnjem vpisu, potrdilo o opravljenih izpitih in mnenje mladinske organizacije.

Prošenje brez navedenih prilog komisija ne bo obravnavala.

Prednost pri dodeljevanju štipendij imajo otroci padlih borcev in žrtve fašističnega terorja ter siromašni otroci.

Komisija za štipendije
ObLO Soštanj

Razpis za štipendije je podaljšán

Upravni odbor rudnika je na temelju ugotovitev komisije za štipendije podaljšal rok za prošnje do 1. septembra 1956. V tem roku se lahko prijavijo zainteresirani za mojstrsko šolo, ki pa morajo izpolnjevati vse pogoje, objavljene v zadnji številki tega lista.

Razpis štipendij za študij na tehnični visoki šoli

Upravni odbor rudnika je na svoji seji dne 19. julija 1956 ugotovil, da je potrebno razpisati štipendije za:

1 mesto za študij kemije na TVŠ.

Ta razpis se objavlja na osnovi Zakona o štipendiranju.

PREKLIC

Izgubljene izplačilne kartončke razveljavljajo in preklicujejo:

Repnik Marica, št. 932; Puzovnik Marjan, št. 2.901; Podpečan Franc II, št. 842.

pridobiti višje strokovne kvalifikacije ali pa se šolati naprej.

Delo knjižnice je bilo v preteklem poslovnem letu oteženo zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Vedeti je treba, da »Svoboda« v tem letu ni dobila od nekogor denarne pomoči. Zato se je moralo ustaviti nadaljnje nakupovanje knjig za knjižnico. Nekoliko se je stanje izboljšalo, ko je »Svoboda« dobila od rudnika odobrenje, da sme zbirati staro železo in ga vnovčevati. Tudi pomoč, ki jo je Elektra Velenje nudila društvu z zneskom 50.000 din in upravni odbor rudnika Velenje s 100.000 din, je zopet odprla možnost zalaganja knjižnice s knjigami.

Število bralcev se veča iz dneva v dan, dočim pa število knjig ostaja skoraj isto. Knjižnica bo lahko v bodoče še bolje delovala, če bo seveda imela dovolj denarja za obnavljanje in večanje. Zgolj iz pobrane izposojnine novih knjig ni mogoče nabavljati. S 3500 knjigami vseh vrst pa v prihodnje ne bo mogoče zadovoljevati vseh prebivalcev Velenja in okolice. Ker je to tudi del izobraževalne dejavnosti, je pričakovati, da se bodo posebno kolektivni in njih sindikalne organizacije bolj živo začeli zanimati za našo knjižnico in ji nudili pomoč.

Flesna sekcija je to leto bila ustanovljena in je tudi že nastopila s celovečernim programom narodnih plesov. Izobrazila je lep aktiv plesalcev, s katerimi bo lahko še bolj uspešno nadaljevala svoje delo. V to sekcijo se je vključil tudi pionirski balet pod vodstvom tovarišice Dominike, ki je do sedaj užival gostoljubje TVD »Partizan«. Folklorna in baletna skupina bosta delali vsaka zase in nam za prihodnjo sezono pripravili bogat spored.

Šahovska dejavnost je do sedaj zabeležila le en nastop, in sicer na Saleškem festivalu. Vidi se, da se stari šahisti ne dajo. Kadar je treba braniti barve svojega matičnega društva, tedaj stopijo na plan. Le pomladiti bo treba to sekcijo, več igrati, pa bo vse v redu. Vsekakor, da se prihodnje leto pričakuje močnejša aktivnost.

Več aktivnosti bi lahko zabeležili pri naših godbenikih. Seveda o izrazito samostojni dejavnosti ne moremo govoriti, ker se ta sekcija naslanja na glasbeno šolo. In tako je prav, ker ravno od tu črpa svoje kadre. Nova mladinska rudarska godba se nam je dostojno predstavila na akademiji rudarskega dne. Tudi mladi tamburaši nič ne zaostajajo za njo. Prihodnje leto bo delo te sekcije mnogo bolj pestro in še močnejše. Orkester se bo pomnožil z dosedanjimi gojenci glasbene šole. Tudi tamburaši in mladinska godba bosta sedaj prestopila iz šole v sekcijo. Starejši godbeniki rudarske godbe se bodo priključili novi godbi, v kolikor bodo to želeli. Ker bo sedaj glasbena sekcija imela pod svojim okriljem vso glasbeno dejavnost, bo tudi pevski zbor spadal v organizacijsko enoto. Tako bo doseženo enotnejše delovanje v pogledu repertoarja, kakor tudi dosežena koordinacija med posameznimi skupinami.

Pevski zbor se je v preteklem poslovnem letu ustanovil in obenem dosegel že vidne uspehe. Uspehi so se izražali bolj v kvantitativnosti kot v kvaliteti. Vsekakor pa je dosežen hvalevreden uspeh, ki ga daleč naokoli že dolgo ni bilo zapaziti. Značilen je njegov hiter nastanek in hiter vzpon. Vnaprej bo zbor bolj gojil kvaliteto in tehnično plat. Zato si obetamo tudi v bodoče lepih nastopov in še večjega dviga.

V pretekli sezoni naše amatersko gledališče ni odigralo toliko predstav kot v sezoni 1954-55. Sezona je namreč pričela zelo pozno in zaradi tega ni dopuščal čas in obremenjenost igralcev, da bi se naštetiralo več iger. Uprizorjene so bile samo štiri igre. Zato pa je tem večji program pripravljen za letošnje sezono. V kolikor bo držalo, bo izvajanih osem iger. Oktobra bomo imeli priliko videti še prvo igro. Režiserji nam obljubljajo, da bodo vsak

mesec do zaključno maja, postavili na oder novo igro. Repertoar je za naše razmere bogat in se nam obeta v tej smeri dober napredek. Če bo naša dramska sekcija tako razvijala svojo dejavnost, kljub pomanjkanju najboljših sredstev, lahko pričakujemo še nadaljnji dvig kvalitete.

Naše društvo ima še kino sekcijo, ki je sicer v sklopu društva, se pa tretira zgolj kot pridobitno podjetje. Društvo od kina nima nikakih denarnih koristi, ker se ves eventualni dobiček mora odvajati okraju. Kino delno nosi stroške čiščenja in vzdrževanja dvorane in prispeva za ogrevanje. V zimskih mesecih je kino delal z izgubo in je bil primoran nekoliko zvišati cene. Režija in najemnine so se zvišale tako, da z obstoječimi cenami, ki so, mimogrede rečeno, najnižje v Sloveniji, ne bi mogle več prosperirati.

S tem člankom smo hoteli v grobih obrisih seznaniti javnost z dosedanja dejavnostjo društva in pripraviti naše prijatelje na občini zbor, da bi se ga v velikem številu udeležili. Upamo, da bo »Svoboda« s svojim solidnim delom pritegnila v svoje vrste v bodoče še več delovnih ljudi, ki jim je prosveta pri srcu.

F. Z.

Zadovoljivi uspehi prvega izobraževalnega tečaja

Večkrat smo že pisali o »splošno izobraževalnem tečaju« DPD Svobode Velenje. V dnevih pred rudarskim praznikom so bili zaključni izpiti. Prva skupina izobrazbe željnih rudarjev je zapustila šolske klopi, kamor se je pred petimi meseci podala z dokaj mešanimi občutki. Po zaslugi požrtvovalnih predavateljev, ki so nenehno iskali načine in metode za delo s temi odraslimi učenci, je bil led kmalu prebit. Vse do konca tečaja je vladalo iskreno sodelovanje, ki je že vnaprej zagotavljalo uspeh tečaja. Enako zaslugu pa je treba pripisati tudi čvrsti volji tečajnikov, ki so poleg težkega dela v jami vedno našli čas za učenje in obiskovanje predavanj.

Na izpitu se je ocenjevalo iz vseh predmetov, ki so se predavali: tako iz slovenščine, računstva, državne ureditve, ekonomike FLRJ, delavskega samoupravljanja, dalje iz zgodovine, zemljepisja, fizike, higijene in moralike. Uspehi po posameznih predmetih so bili dokaj različni, skupen uspeh pa več kot zadovoljiv.

Med 62 kandidati so tovariši Gutman Ivan, Turnšek Avgust in Verdev Franc pokazali največ znanja in zaključili tečaj z odličnim uspehom. Slede jim 7 tovarišev, ki so pokazali prav dobro znanje, dalje 25 tovarišev z dobrim in končno 10 tovarišev z zadostnim uspehom. Od ostalih kandidatov je izpitna komisija, ki ji je predsedoval tov. Furlan Zdenko, predsednik DPD Svobode, člani pa so bili vsi tovariši predavatelji, odklonila dva tovariši, ki ste pokazala slabo znanje iz več kot dveh predmetov. Po eden ali dva popravna izpita ima 12 tovarišev, in to po

7 iz slovenščine in fizike, 2 iz računstva in eden iz zgodovine. Trije tovariši so ostali neizprašani iz več predmetov.

Vzeto v celoti, so kandidati bolje računali kot pa se izkazali v znanju materinega jezika, več vedeli o zgodovini NOB kot pa o zemljepisju Jugoslavije in pokazali povprečno znanje iz predmetov o družbi in iz fizike.

Smatramo lahko, da je tečaj dosegel svoj namen, saj je 66% od prvotno vpisanih tovarišev pristopilo k zaključnim izpitom, katere je 73% opravilo z uspehom. Rezultat pa še ni dokončen, ker bo dana tovarišem z eno ali dvema slabima ocenama možnost, da v začetku septembra ponovno pokažejo svoje znanje. Tem tovarišem želimo samo, da v mesecu dni, ki nas še loči od popravnih izpitov, proučijo snov predmetov, iz katerih so pokazali slabo znanje, z isto vnemo, kot so to storili za predmete, katere so že uspešno položili. Tovarišem, ki pa nista mogla obvladati snov, pa svetujemo, da se v jeseni ponovno uvrstita med slušatelje novega tečaja.

Ob koncu čestitamo vsem rudarjem, ki so z uspehom končali tečaj in jim želimo uspeha tudi v nadaljnjem delu. Ta uspeh naj jim bo ravno v vzpodbudo za nadaljnje poglobljanje pridobljenega znanja. DPD Svoboda namerava v bodoči zimi organizirati tudi tečaj višje stopnje. Pričakujemo da se bo dosti ukaželnih rudarjev, ki so končali svoj prvi tečaj, prijavilo tudi za nadaljevalni. Družba, ki je dala delovnim ljudem v upravljanje svojo lastnino, zahteva od njih umno in večje upravljanje. Take naloge pa lahko uspešno vrši le izobražen delavec.

MLADA GODBA

Na proslavi Dneva rudarjev smo imeli priliko poslušati prvo javno izvajanje mladih članov rudarske godbe. Sodeč po obrazih poslušalcev in aplavzu so mladi godbeniki navdušili prisotne.

Mladinska godba na pihala se je ustanovila pred osmimi meseci. Mladinci so dobili instrumente, ki jih je nabavil rudnik iz sredstev sklada za prosto razpolaganje. Instrumenti sicer niso novi, toda so uporabni. Teoretični in praktični pouk jim je nudila Glasbena šola

preko svojih inštruktorjev. Največ zasluga za tako dober in hiter uspeh gre kapelniku tovarišu Grebensku. Neutrudno je vadal svoje fante in tudi uspel.

Na svojem prvem nastopu so izvajali za njih precej težka dela. Slišali smo v njih izvedbi valček »Na Polabi«, korračico »Turino« in potpuri iz Verdijevih oper.

Zelimo mladi godbi, da bi se še naprej tako uspešno in s tempom razvijala. F. Z.

PO ŠALEŠKEM FESTIVALU

program pevske, glasbene in dramske prireditve ter šahovsko tekmovanje.

Velensko dramska sekcija je z uspehom gostovala v Soštanju s »Celjskimi grofi«, kjer je imela eno predstavo. Soštanska dramska sekcija pa je igrala na velenjskem odru v dveh predstavah »Miklovo Zalo«. Velenska publika je bila zelo zadovoljna s kvaliteto igre dobrih soštanskih igralcev.

Sahisti iz Soštanj in Velenja so tekmovali za prvenstvo Saleške doline. Soštanj je postavil dve moštvi, dočim je Velenje postavilo samo eno. Zmagalo je velenjsko moštvo, in sicer nad Soštanskim A moštvom z rezultatom 4,5:3,5 nad B moštvom pa s 6:2.

Pevci iz Velenja in Soštanj bi morali skupno nastopiti v Smartnem ob Paki. Koncert je odpadel, ker TVD »Partizan« ni hotelo odstopiti dvrane.

Velenski pevci, tamburaši in folkloro so gostovali v Sentilju, kjer pa je bila prireditve zelo pičlo obiskana. Malomaren odnos tamošnjega društva do te-

ga gostovanja kaže, da vladajo tam čudne razmere. Menimo, da so funkcionarji društva krivi za tako stanje.

Združeni pevci so priredili koncert v Soštanju. Prav tako so imeli samostojni koncert v Soštanju tudi združeni orkestri. Na žalost soštanska publika ni obiskala te prireditve in je dvorana ostala prazna.

Zaključek festivala je bil 1. julija v letnem kinu ob Velenjskem jezeru. Sodelovali so pevci Velenja in Soštanj, orkester Velenje-Soštanj in godba na pihala iz Soštanj.

Festival svojega namena v popolnosti ni dosegel. Namen je bil mobilizirati vsa prosvetna društva in dvigniti njihovo aktivnost. To je uspelo le v Soštanju in Velenju. Prosvetna društva Lokovica, Topolšica, Sentilj, in Smartno ob Paki niso sodelovala na festivalu. Tudi med letom niso bila kdovekak aktivna. Upamo, da bodo prihodnje leto bolj delavna in, da bodo nastopila ter pokazala koliko so sposobna. F. Z.

Večji del potrebnega materiala so si tudi bolniki nabavili sami.

Razstava je imela v prvi vrsti namen, zainteresirati same bolnike in okrevance, pa tudi ostalo prebivalstvo za tako imenovano delovno terapijo ali zdravljenje z delom, kar je sestavni del rehabilitacije ali usposabljanja obolelih državljanov že v času samega zdravljenja za družbeno koristno dejavnost po ozdravljenju. Na ta način se bolnik ne čuti kot izobčenc temveč se z delno zaposlitvijo počuti kot koristen člen družbe, obenem pa ima tudi perspektivo in interes do čimprejšnjega ozdravljenja, ko se bo lahko zopet vključil v delovno skupnost.

Razstava je bila na ogled najprej nekaj dni v zdravilišču Topolšici: razstava pomeni za to ustanovo prvo stopnjo pri sistematičnem uvajanju delovne terapije med bolnike. Razstavni prostor bi v bodoče služil za delavnico bolnikov, ki se bodo ob gotovih urah pričevali delu v obdelovanju lesa, vpletanju iz vrba, v finomehaničnem poslu, v modeliranju in podobno. Podobne delavnice imajo organizirane tudi v inozemstvu v sanatorijih za tuberkulozne bolnike, zlasti v Angliji in na Nizozemskem — v Sloveniji pa je uvedena delovna terapija z dobrim uspehom že v bolnišnicah Novo Celje in v Ormožu. Danes posveča naša zdravstvena služba veliko pozornost preprečevanju in zdravljenju obolenj, nič manj pa ni važna skrb za bolnika, ko je odpuščen iz bolnišnice, kar imenujemo v splošnem rehabilitacijo. Po vsem svetu igra zelo pomembno vlogo rehabilitacija pri vseh vrstah invalidov in pri okrevanih manj sposobnih za delo; pa tudi medikosocialna politika v naši socialistični deželi spoznava vse bolj važnost vključevanja preoblevnikov v produkcijo in sploh skrb za zdravljene bolnike, da ne bi ponovno oboleli. Delovna terapija je del tako imenovane rehabilitacije, ki se pričinja že v sami bolnišnici.

Nadaljnji važni člen pri oskubovanju rekonvalescentov so preventivne zdravstvene ustanove ter ustanove socialnega skrbstva in posredovalnice za delo. Pri tem sodeluje tudi Rdeči križ. Sekcije za protituberkulozno borbo pri RK so si zadale kot eno prvih nalog parolo: »Ne!« zdravljenje, tudi usposabljanje za delo je pravica vsakega državljanca. Protituberkulozni dispanzerji vodijo evidenco nad vsemi tuberkuloznimi bolniki in okrevanci svojega področja, sodelujejo tudi pri ocenjevanju njihove delovne sposobnosti ter posredujejo pri vseh ostalih težavah bolnikov; teh težav ni malo, kajti po zdravljeni bolnik mora spet na takšno delo, ki mu ne bo škodovalo in ki mu bo omogočilo dovoljna sredstva za preživljanje, imeti mora primerno stanovanje in prehrano, da ne bo ponovno obolel, zdravstvo mora biti nadzirana vsa njegova okolica. Tudi podjetja sama igrajo važno vlogo pri rehabilitaciji svojih preoblevnikov. Lahko rečemo, da so podjetja v Saleški dolini doslej pokazala veliko razumevanje pri ponovnem zaposlovanju svojih delavcev, ki so se vračali iz bolnišnic. To velja zlasti za naše največje podjetje, rudnik Velenje. Naša podjetja se zavajajo, da tudi delavec, ki morda ni več sposoben za prejšnje delo, lahko na drugem delovnem mestu polnovredno doprinaša k produktivnosti.

Ni slučaj, da je bila razstava delovne terapije organizirana prav za desetletnico obstoja protituberkuloznega dispanzerja v Soštanju. Razstava je dokaz za vsestransko dejavnost in sodobno usmerjenost te zdravstvene institucije, ki je v desetih letih odigrala vodilno vlogo v protituberkuloznem boju naše občine. Ne le več deset tisoč rentgenskih pregledov in ne samo fluorografija pred nekaj leti, izvedena prikratik v naši državi v tolikšnem obsegu — tudi ostale metode zatiranja jetike, kot besežiranje (cepljenje proti jetiki), so postale v tem času sestavni del prizadevanja dispanzerja, ki je uvedel letos še tretji dan v tednu za redne preglede. Tuberkuloza je še vedno dokaj razširjena bolezen pri našem delovnem človeku. Za njo boleha na našem področju in vsakih 100 prebivalcev po eden občan. Umrljivost je sicer padla trikratno, pri čemer ima mnogo zaslug uspešnejše zdravljenje (v zdravilišču Topolšica že mnogo let vršijo vse sodobne pljučne operacije) in nova zdravila — vendar ne moremo reči, da bi znatno padlo tudi število obolenj. Kljub uspešnejšemu zdravljenju v zadnjih letih pa je tuberkuloza še vedno nevarna bolezen, saj kaže dispanzerska statistika, da je od vseh bolnikov z odprto tuberkulozo odkritih na področju soštanskega dispanzerja pred 9 do 5 leti, danes živih še samo polovica.

Razstava izdelkov delovne terapije izpričuje, da je tudi soštanski dispanzer, ki namerava na svojem terenu še dalje razvijati in razširiti delovno terapijo, pravilno usmeril svoje delo s tem, da je v svoj preventivni boj proti jetiki vključil tudi rehabilitacijo, to je skrb za pozdravljenega delovnega človeka.

Dr. I. Č.